

TEKNIikka VAI KULTTUURI?

Vastakkainasettelu kuulostaa helpolta. Vähänkin syvemmin asiaa mietittäessä käy kuitenkin ilmi, että kysymys on suorastaan mieletön. Silti ajatus nousee esille joko suoraan lausuttuna tai kätkeytyssä muodossa melko usein.

Kuitenkin – mitä on tekniikka? Se ei suinkaan ole mikään jokapäiväiselle elämälle vieras asia: se kuuluu luonnollisena osana kaikkeen inhimilliseen toimintaan. Pieni mukana kannettava puhelin on vielä niin uusi asia, että sen käyttö kiinnittää huomiota. Sen sijaan harva muistaa vaatteita päälleen pukiessaan käyttävänsä teknologista kompleksia. Kankaat on kudottu käyttäen hyvin monimutkaista, hienosäikeistä osaamista. Saumat on ommeltu hienomekaanisella laitteella sen jälkeen, kun kankaan kappaleet on leikattu kaavojen mukaan saksilla, joiden valmistus on saatanut olla jonkun teknologin elämäntyö. Vetoketjun toimintamekanismissa riittää ihmettelemistä sitä jo kymmeniä vuosia käytäneellekin.

Esimerkiksi arkkitehtikunta on erottunut muista tekniikan tekijöistä aina. Niinpä onkin hyvin perustellen keskusteltu siitä, kuuluuko arkkitehtuurin opetus lainkaan teknillisten tieteiden yhteyteen, vai onko se pikemminkin taideaine.

Tekniikka lyö leimansa kaikkeen inhimilliseen kulttuuriin, mutta myös päinvastoin. Tekniikka ei synny ilman sitä käyttävän ihmisyhteisön vaikutusta. Miten sitten on mahdollista, että esimerkiksi Suomessa luodaan jatkuvasti tekniikan ja kulttuurin välille ristiriitaa?

”Pehmeän puolen” näkökulmasta asiassa on paljonkin vaikuttavia seikkoja. Tekniikan käyttäminen on usein hyvin näkyvää toimintaa. Koneet ja laitteet saattavat olla hyvinkin suuria, ja nykypäivänä ihminen pystyy halutessaan kirjaimellisesti siirtämään vuoria. Vuorten siirtely herättää tietenkin huomiota. Täytyy kuitenkin muistaa,

SISÄLLYS:

3	Pääkirjoitus
5	Teollisuus-Suomen rakentajat
Sami Karhu
13	Parvi hajaantuu: Teknillisen opetuksen laajenemisen vuodet
Panu Nykänen
27	Tampereen teknillinen korkeakoulu – teollisuuden kumppani
Seppo Loimio
34	Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu
Jarmo Kölhi
39	Maailman pienimmän korkeakoulun ylioppilaskunta
Reijo Valta
45	Lauritsalan ja Nesterinsaaren rakennusmestarikoulut
Antti Sirkiä
49	Toiveita ja pettymyksiä – merkintöjä suomalaisesta tulitikkuteollisuudesta
Veijo Kauppinen
59	Kansanomainen raudanvalmistus Rantasalmella
Leena Lehtinen
64	Kirja-arvostelut, Järjestöt, Museot
77	Uutiset

että päätöksen tekniikan käyttämisestä tekee aina ihminen tai ihmisyhteisö, päätös on poliittinen tai sisältää arvolatauksen. Nämä arvot ovat usein kätkettyjä historian hämärään, joten asia muuttuu helposti myyttiseksi tai käsittämättömäksi.

”Kovalta puolelta” tarkastellen asialla saattaa olla historiallinen selitys. Teknillinen kulttuuri istutettiin Suomeen 1800-luvun loppupuolella. 1870-luvun jälkeen teknillistä kulttuuria viljeltiin pääasiassa Polyteknisen opiston kautta, ja Polyteknisessä opistossa vallitsi selvä linja tekniikan autonomiasta yli kaikenlaisten politiikan tuulien. Muutoin uudella yhteiskunnallisella tekijällä ei olisi ollut mahdollisuuksia nousta omin voimin kantavaksi vaikuttajaksi. Vaikka esimerkiksi opiskelijat ja valtiopäivät kiistelivät kielikysymyksestä, opiston opettajakollegion mukaan kieli oli yksinkertaisesti väline, jota käytettiin viestintään. Pitkään maatalousvaltaisessa Suomessa tekniikka oli muulle yhteiskunnalle vieras asia.

Nyt 1990-luvun täysin teollistuneessa ja teknillistyneessä Suomessa, kotimaisen institutionalisoituneen teknillisen opetuksen täyttyessä 150 vuotta, tekniikan on pakko toimia yhteistyössä niin sanottujen pehmeiden arvojen kanssa. Muuten kokonaisuus ei kestä tulevaisuuden mukanaan tuomia haasteita. Tekniikka on kehittynyt niin salakavalaksi, valtaviin järjestelmien verkostoksi, että kokonaisuuksien edes osittainen ymmärtäminen edellyttää ihmisen ja ihmisyhteisön käyttäytymisen huomioon ottamista teknologisten järjestelmien yhteydessä – ja tämäläntapaisiin asioihin perhe-tyneiden ihmisten kouluttamista. Ihmisyhteisöjen ja niiden tapojen tutkimukseen on jo antiikin ajoista lähtien kuulunut historian tuntemus.

Panu Nykänen

Tekniikan Waiheita on Tekniikan historian seura ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 100 mk/ vuosi. Irtonumerohinta 30 mk. Tilauksen voi tehdä sähköpostitse (ks. toimituksen osoitteet).

Tekniikan Historian Seura ry:n jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja numeroita irtokappaleina mikäli niitä on jäljellä.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset: PL 165, 00171 Helsinki.

Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö maaliskuun numeroon 1/ 99 viimeistään 5. 2.

Tekstit pyydetään kirjoittamaan riittäväillä marginaaleilla 2-rivillä yhdelle puolelle arkkia. Lähetukseen toivotaan liitettäväksi tekstitiedosto korpulla.

Mikäli kirjoitus on primaaritutkimus, käytetään nootituksessa loppuviitteitä. Jos kirjoitus on lyhennelmä, noottien määrä pyritään supistamaan minimiin ja kirjallisuutena mainitaan alkuperäinen teksti.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia.

Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen toimituksen kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä ja kuvien julkaisuoikeudesta vastaa kirjoittaja.

TOIMITUSNEUVOSTO

Lars Hukkinen, Pertti Kaarna, Georg Haggren, Tuula Kuusisalo, Karl-Erik Michelsen, Panu Nykänen